

Kukku Melkas ja Heidi Grönstrand

”Hyvä tutkimus yllättää ja nostaa halun väittää vastaan” Professori Kuisma Korhosen haastattelu

Mitä luet tällä hetkellä?

Kuisma Korhonen: Leena Krohnin *Tainaronia*, pitkistä, pitkistä aikaa. Tosin kysymys näin ammattikseen lukevalle esitettyä ei ole kovin yksinkertainen. Milloin ”nyt”? Mitä niistä monista teksteistä, joita yhtä aikaa on työn alla? Lasketaanko gradut ja väikkärit? Tai eteisen matolle putoavat mainokset? Ja oikeastaan haluaisin mieluummin vastata kysymykseen ”mitä haluaisit lukea juuri nyt”, se kertoisi paljon enemmän, vaikka sitä kirjaa jota haluaisin lukea ei ehkä olekaan vielä kirjoitettu, ehkä se häilyy edessäni vain sumeana aavistusten pilvenä...

Suomalaisen kirjallisuudentutkimuksen nykytila – vahvuudet ja heikkoudet?

KK: Aloittaessani kirjallisuudenopintoja yleinen valitusvirsi kuului, että kaikki uudet virtaukset rantautuivat Suomeen kaksikymmentä vuotta myöhässä. Nykyään niin ei voi sanoa – suomalainen kirjallisuudentutkimus on tehnyt parhaansa kieriäkseen eron niin pieneksi kuin mahdollista, mikä nykyään tarkoittaa suunnilleen kolmen neljän vuoden viivettä. Tutkijamme osaavat siteerata englannin- ja ranskankielisiäkin auktoriteetteja kutakuinkin samalla sujuvuudella kuin keskitason amerikkalainen jatko-opiskelija. Mutta mentaliteetti on edelleen sama kuin ennen: on olemassa jokin epämääräinen ”kansainvälinen keskustelu”, jonka perässä täytyy juosta ja joka aina karkaa kauemmas juuri kun olemme saamaisillamme sen kiinni – sen sijaan, että olisimme itse luomassa keskustelua ja antaisimme muiden kieriä meitä kiinni...

Mitä suomalaiset kirjallisuudentutkijat tänään pelkäävät eniten on oma ajattelu ja sen kommunikointi ulkomaailmalle. Taistelu yhä tiukemmin kilpailutetuista resursseista on johtanut siihen, että tärkeimmät kirjalliset tuotokset ovat rahoitushakemuksia. Niihin on pakko panostaa kaikki opetukselta liikenevä henkinen energia, ja koska niin paljon riippuu ulkoisesta rahoituksesta, kirjoitetaan tutkimussuunnitelmat niin varman päälle kuin mahdollista. Tuloksena on ammattitaitoisia, mutta kiireessä tehtyjä suunnitelmia, jotka ovat ennalta arvattavia ja mitäänsanomattomia. Jos nämä suunnitelmat joskus saavat rahoitusta ja päätyvät toteutuksen asteelle, ne jäävät useimmiten suomalaisen kirjallisuudentutkimuksen sisäänlämpiävän puuhapiirin sisään. Mikä on

sääli, sillä monen virka- tai pätkätyöpuurtajan harmaan ulkokuoren alla on rutkasti nyt hukkaan menevää älyllistä potentiaalia.

Oman oppiaineesi asema tutkimuksen kentällä – voitko kuvailla ”erityis-alueitanne”?

KK: Kun aloitin tänä syksynä Oulussa, luki nettisivuillamme että oppiaineessa on tutkittu ”kaikkea mahdollista maan ja kirjataivaan väliltä”... mutta tänä syksynä kuitenkin määrittelimme kolme vahvuusaluetta: 1) taiteen ja kulttuurin monitieteinen teoria, 2) historiallisuuden ja etenkin pohjoisen historian ajattelu (mihin, paradoksaalista kyllä, lasken myös spekulatiivisen fiktion tutkimuksen) sekä 3) rajojen, vähemmistöjen ja ruumiillisuuksien tutkimus.

Miten uusi yliopistolaki vaikuttaa toimintaanne, vai vaikuttaako?

KK: Jää nähtäväksi – tulosneuvottelut ovat vielä kesken. Pelkään pahoin, että Suomen yliopistojen rehtorit ampuivat pahan kerran itseään jalkaan ajaessaan uutta yliopistolakia. Autonomiaa tuli, rahoitus jäi ennalleen, mutta lisäkustannukset nousivat sen verran reippaasti, että Aalto-yliopistoa lukuun ottamatta jokaisessa yliopistossa on edessä rajut supistukset. Joudumme taistelemaan viroistamme entistä epätoivoisemmin. Positiivisia vaikutuksia on ainakin vielä vaikea nähdä – lisääntynyt autonomia kun tarkoittaa käytännössä hallituksen ja rehtorin (mieli)vallan kasvua.

Näkemyksesi oppialamme tulevaisuudesta – mitä esim. pitäisi tutkia nykyistä enemmän?

KK: En usko, että yhdenkään kirjailijan yksikään teos on mitenkään itsestään selvästi tutkimisen arvoinen. Miksi olisi? Tutkimus ei voi perustella itseään sillä, että ”siitä ja siitä ei vielä ole tehty tutkimusta”. Eikä yksikään teoria ja metodi ole sekään itsestään selvästi soveltamisen arvoinen – ”tätä teoriaa ei meillä vielä tunneta” on yksi sääliävimmistä tekosyistä oman ajattelun puutteelle. Mikä kenties ansaitsisi tutkimusta on se, mitä ja miten jotkut tekstit voivat kertoa meille inhimillisestä merkityksenannosta – miten kirjallisuus ja kirjoittamisen tekniikat heijastavat sitä ”tekstiä”, joka avautuu ympärillämme ja kirjoittaa meitä päivittäin. Tähän ei ole mitään etukäteisreseptiä olemassa.

Tai ehkä voisin sanoa, että ”nykyisin pitäisi tutkia jotain sellaista mitä en tähän mennessä ole vahingossakaan tullut ajatelleeksi”. Hyvä tutkimus yllättää, nostaa halun väittää vastaan – ja kuitenkin kuin varkain myös vakuuttaa, tai ainakin horjuttaa ennakko-oletuksia.

Kirjallisuudentutkimuksen kohtalonkysymys on kuitenkin se, miten sen piirissä käyty keskustelu pystytään välittämään ensinnäkin kansainväliselle tiedeyhteisölle ja

toiseksi suomalaiselle (ja miksei kansainvälisellekin) laajemmalle lukevalle yleisölle. Kaikki kunnia *Avaimelle*, mutta kotimainen tiedeyhteisömme on liian pieni muodostaakseen kriittistä massaa. On kirjoitettava kansainvälisille foorumeille, ja on kirjoitettava mahdollisuuksien mukaan kansallisiin foorumeihin, jotka tavoittavat muutkin kuin Kirjallisuudentutkijain seuran jäsenet – kirjailijat, taiteilijat, intellektuellit, kulttuurinharrastajat, ehkä joskus vielä sen Pihtiputaan mummonkin.

Omat lempiaiheesi – mitä tekisit jos aikaa ja rahaa piisaisi?

KK: Mieleni on tässä kohtaa pahasti jakautunut. Jos todella seuraisin sisäistä, hedonistista tukijaminääni, jättäisin kaikki ja hautautuisin syvälle Euroopan kirjastojen hämärään hivelemään pölyisiä pergamentin palasia menneiltä vuosisadoilta. Mikä tahansa kelpaisi, kunhan siinä olisi sydäntä väristävä homeen tuoksu. Löytäisin Rabelais'n teosten esoteerisen koodin, pudistelisin puuteria salongeissa kiertäneiltä "filosofisilta romaaneilta" tai etsisin Pariisin katakombien labyrinteissä Mallarmén kadonnutta Kirjaa... mutta valitettavasti olen kehittänyt pahanlaatuisen moralistikasvaimen, joka jäkättää korvanjuuressa jotain "yhteiskunnallisesta merkittävydestä" ja "ajankohtaisuudesta" ja mitä lienee, niin etten kuitenkaan kehtaa tuota viattoman eskapistista haluani seurata, en vaikka aikaa ja rahaakin piisaisi, ja niin ajaudun sellaisten aiheiden kuin "kulttuurinen muisti" tai "yhteisöllisyys" tai "trauman representaatio" pariin...

Oulun yliopiston kirjallisuuden oppiaineen uutta professoria Kuisma Korhosta haastattelivat sähköpostitse Kukku Melkas ja Heidi Grönstrand.